

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Мукачівська міська рада
Волинський національний університет ім. Лесі Українки
Поморська академія у Слупську

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

Україна, Мукачево
18-19 травня 2023р.

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(*Протокол №4 від 16.05.2023р.*)

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2023р., Мукачево/ Ред. кол. Щербан Т.Д.(гол.ред.) та ін.—Мукачево: Вид-во МДУ, 2023.—121с.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. — д. психол. н, професор (голова); Гоблик В.В.—д. екон. н., професор; Моргун А.В.— к. філолог.н., доцент; Корнієнко І.О. — д. психол. н, професор; Брецько І.І.—к. психолог. н, доцент; Воронова О.Ю. — к. психолог. н, доцент.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ

Україна прагне стати сильним конкурентним гравцем у різних сферах: економічній, технологічній, соціальній, військовій та ін. Всі зазначені напрями потребують висококваліфікованих спеціалістів-управлінців. Управлінські навички, притаманні ефективному менеджеру (уміння працювати в команді) обумовлені воєнним станом в Україні. Компетенції менеджера в нинішніх умовах набувають своєї специфіки та значимості. Сучасний менеджер повинен приймати рішення у невизначених, кризових ситуаціях, які є емоційно насиченими [1]. Тобто сучасний фахівець з управління повинен мати не тільки фахові знання, але і бути компетентним до роботи та спілкування у конфліктних ситуаціях.

Наукові пошуки формування психологічної підготовки менеджерів до майбутньої практичної діяльності займають особливе місце у наукових психолого-педагогічних дослідженнях (О. Бондар, В. Третяченко, М. Корольчука та ін.). Спостерігається значне поживлення інтересу науковців до вивчення закономірностей становлення висококваліфікованого менеджера у розрізі його ефективного управлінського функціонування та у контексті стратегічного планування (О. Бондарчук, В. Бочелюк, Л. Карамушка, Г. Ложкін та ін.). Психологічні особливості поведінки менеджерів у конфліктних ситуаціях були об'єктом дослідження вітчизняних науковців (М. Діденко, І. Ващенко, В. Черкасов).

Науковці констатують, що і професійна діяльність, і вузівське навчання сьогодні має підвищену стресогенність, обумовлене інформаційними стресами, тривожністю та низьким рівнем адаптивних можливостей [2]. Одним з таких проявів є поведінка студента в конфліктних ситуаціях. Конфліктність виступає способом утвердження своєї позиції, як у відносинах іншими [3]. Підвищена конфліктність часто призводить до негативних наслідків як для самої особистості, так і для оточення. Таким чином, формування уміння приймати рішення у складних конфліктних ситуаціях є актуальною для підготовки сучасного менеджера саме в умовах воєнного стану.

Проблемі поведінки особистості у конфліктних ситуаціях присвячено багато наукових праць (Т. Яновська, О. Чайковська та ін.). Про те, досліджень психологічних особливостей поведінки у конфлікті майбутніх менеджерів в умовах воєнного стану є недостатньо. Тому, незважаючи на велику кількість наукових праць, проблема формування уміння конструктивно вирішувати їх майбутніми менеджерами на етапі професійного навчання у закладах вищої освіти є недостатньо представлена як в теоретичному, так в практичному планах. Таким чином, мета дослідження – вивчення психологічних

особливостей поведінки майбутніх менеджерів є актуальною і зумовлена практичною необхідністю.

З метою виявлення психологічних особливостей поведінки майбутніх менеджерів у конфлікті проведено діагностичне дослідження: вибірку дослідження склали 54 студенти - випускники спеціальності «Менеджмент»; використано методичний інструментарій - методика виявлення стратегії поведінки в конфлікті (тест К. Томаса), методика «Діагностика рівня конфліктності особистості» (тест Г. В. Ложкіна, Н. І. Пов'якель).

Аналіз результатів отриманих за даною тестом К. Томаса доводить, що більшість майбутніх менеджерів прагне регулювати конфлікти методом суперництва (45%), метод пристосування, компроміс та уникнення обрали здобувачі у рівних долях (по 15%), найменша кількість студентів має наміри вирішення конфлікту методом співробітництва (10%).

Найбільш тривожним результатом є той факт, що найменший відсоток здобувачів продемонстрували такий стиль поведінки в конфліктній ситуації, як співпраця. Можна припустити, що низька присутність даного стилю може бути пов'язана із високим рівнем агресивності, оскільки ці два поняття є взаємовиключеними.

Отримані результати за тестом Г. В. Ложкіна, Н. І. Пов'якель доводять, що серед здобувачів спеціальності «Менеджмент» переважає рівень конфліктності вище середнього – 27%, на другому місці рівень конфліктності середній – 23%. Далі в рівному процентному співвідношенні підлітки мають рівень конфліктності ближчий до середнього – 19% та нижче середнього – 19%. Найнижчий показник рівня конфліктності має найменший відсоток учнів – 4%. Ближчий до високого рівень конфліктності має – 8% дітей.

Результати свідчать про те, що 50% досліджуваних здобувачів схильні до конфліктної поведінки, в більшій чи меншій мірі, 38% мають середню вираженість конфліктності. І відсоток студентів з яскраво вираженою конфліктною поведінкою в двічі більший, ніж кількість абсолютно не схильних до конфліктів. Дослідження конфліктних форм поведінки демонструє, що саме у випускників переважає особистісна форма конфліктної поведінки, що становить 50%. Про те, можемо припустити, що така конфліктність підлітків пов'язана і із сучасними складними обставинами.

Узагальнюючи результати дослідження конфліктної поведінки випускників спеціальності «Менеджмент» можемо стверджувати, що домінуючими є особистісні конфліктні форми поведінки, найбільш поширеною конфліктною формою є вербальна агресія. Це можна пояснити тим, що юних особистостей провідною діяльністю є міжособистісне спілкування, яке переважно виражається в вербальному спілкуванні у колі однолітків. Тому, і конфлікти виникають на вербальному рівні і виражаються у вигляді вербальної агресії. Отримані результати також свідчать про необхідність проведення тренінгової корекційної роботи.

Список використаних джерел

1. Гришук А. І. Антикризове управління та його інструментарій. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/19> (дата звернення: 20.06.2022).
2. Діденко М. С. Дослідження психологічних особливостей розвитку професійно значущих якостей майбутніх менеджерів організацій. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2018. № 1. С. 26-35.
3. Поведінки менеджерів в конфліктних ситуаціях. *Стратегії поведінки менеджера в конфліктних ситуаціях*. URL: <https://dprvm.ru/uk/povedeniya-menedzherov-v-konfliktnyh-situaciyah-strategii-povedeniya/> (дата звернення: 01.05.2023).

UDC 378:37.011.3-057.875:159.922.76(043.2)=111

OVERCHUK V. A.

Doctor of Economics, Candidate of Psychological Sciences, Professor,
Professor of Psychology Department of Vasyl' Stus Donetsk National University

**THE PROBLEM OF SUCCESSFUL INTEGRATION OF STUDENTS WITH
DISABILITIES IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF HIGHER EDUCATION**

The modern development of the state recognizes the need to integrate people with disabilities into society by overcoming not only physical but also conditional obstacles in their lives. The integration of a person into society implies his full inclusion in all spheres of society, destigmatization of a person on any grounds (age, sex, race, health, religion, behaviour, etc.). The integration of people with disabilities into society is of particular importance, as they are still a social group “excluded” from the community [1].

Assistance and support for people with disabilities should become one of the critical tasks for our country today. Because such people can work, achieve significant results in sports and other areas, thereby helping the country's economy and improving Ukraine's image in the international arena. The priority of the state socio-economic policy today should be comprehensive assistance to citizens with disabilities in the realization of their inalienable right to education and productive work in conditions of freedom, equality, security and self-esteem. In this systemic context, vocational training of persons with disabilities is the acquisition of full education and profession by each of them, acquisition of professional skills that determine their socio-psychological adaptation, the realization of their abilities, further integration into socially useful life through employment and employment. There comes a time when a person appears in education as a whole. Therefore education integrates different approaches to learning and teaching, so that a person, assessing his place in the world and the level of realization of meaning in life, at every stage was satisfied with his life in all its manifestations.

Today, within this paradigm, there is a person-centred education, which is guided by the following provisions: consideration of the individual (student, teacher, leader) as a subject of educational activity and a matter of relations; recognition of man as a complex self-developing system; perception of personality as a goal, not a

means of activity: personality-oriented education is aimed at the future of the individual and is entirely due to its action, mind and feeling.

The elevation of the role of man, its transformation into a measure and criterion of socio-economic progress, extensive development and implementation of the most advanced information and intelligent technologies have their inexhaustible source of development of science and education. Science generates new ideas, new knowledge, and education provides mastery of large masses of people and each person individually, develops thinking, develops the ability to apply and use knowledge in social and practical activities [2]. The socio-economic policy of the state must ensure personal development, create conditions for the formation and implementation of the right of every citizen to education and a sufficient standard of living, including people with disabilities.

Modern education of people with disabilities, both higher and impressive, is inextricably linked with general and special psychology. Psychological research has shown that for students with disabilities, choosing a profession, acquiring knowledge and professional skills, future work in the job and overcoming social isolation are especially significant problems. That is why the question of providing such students with psychological and pedagogical support, which is carried out by creating a psychological service, the involvement of practising psychologists in the educational process. Research related to the adaptation of a person with a disability to the academic environment in both secondary and higher schools, especially the integrated type, is becoming essential. Most manifestations of such behaviour form a person with a disability, such as aggression, conflict, isolation, are associated with the problems of the initial stage of their entry into the team. That is why the issues of socio-psychological adaptation of people with disabilities to the integrated team, and yet - to society, increasing their motivation to learn to require further research, analysis and generalization. The development of the educational system in Ukraine should lead to: emergence of new opportunities for updating the content of education and methods of teaching disciplines and dissemination of knowledge; expanding access to all levels of education, realizing the possibility of obtaining it for a large number of young people, including those who can not study at universities in traditional forms due to lack of financial or physical opportunities, professional employment, distance from big cities, prestigious schools, etc.; implementation of the system of "continuing education" "throughout life"; individualization of education in mass education.

Students with special needs have specific problems that have formed in previous periods of life and learning of young people and significantly affect their cognitive activity and integration into the educational environment. Among them [3]: gaps in knowledge, insufficient preparation for the requirements of higher education; difficulties in overcoming the barriers of the environment, in particular, education; problems in the perception of educational material in the conventional form; reduced efficiency, increased fatigue and exhaustion, impaired concentration; increased vulnerability to infectious diseases and therefore problems with attending classes;

low level of physical training; lack of communication; insufficient orientation in society, low social activity; habit of undemanding, indulgent attitude, inflated ideas about their capabilities; low level of motivation to achieve the goal, a sense of loss of the future; low level of self-actualization, indecision, introverted behaviour, low self-esteem, underdeveloped self-control; increased anxiety, vulnerability, emotional instability, depression and many others.

The process of overcoming by students with special needs problematic situations in the educational process in higher education can be considered a method of socio-psychological adaptation of the individual, during which he uses the skills and mechanisms of behaviour acquired in previous stages of his development and socialization new programs and plans of intrapsychic processes. Therefore, the specific task facing the training of people with disabilities is to ensure real equality in everyday life, their successful integration into society through education, employment and employment.

References

1. Ameri M. L. Schur, Adya M., Bentley S., McKay P., Kruse D. The disability employment puzzles: a field experiment on employer hiring behavior. Labor and Employment Relations Association conference. 2015. P. 1-70.
 2. Graham C. W., Inge K. J., Wehman P., Seward H. E., Bogenschutz M. D. Barriers and facilitators to employment as reported by people with physical disabilities: An across disability type analysis. Journal of Vocational Rehabilitation. 2018. V 48, Issue 2, P. 207-218.5.
- Politis Y., Yakkundi A., Dillenburger K., Herbertson N., Charlesworth B., Goodman L. People with Disabilities Leading the Design of Serious Games and Virtual Worlds. International Journal of Serious Games. 2017. 4(2), P. 87–97. <https://doi.org/10.17083/ijsg.v4i2.160>

Наукове видання

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник
тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції,
18-19 травня 2023р., Мукачево

Підписано до друку 20.05.2023 р.

Формат 60x84 1/16

Папір офсет. Умовн. друк. аркушів 10

Тираж 10. Зам. № 89

Адреса видавництва:

Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600,
тел./факс: (03131) 2-11-09. E-mail: rvc@mail.msu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів та розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4916 від 16.06.2015 р.